

РЕЦЕНЗИЯ

на дисертационен труд за присъждане на образователната и научна степен
"доктор"

в област на висше образование: 1. Педагогически науки
професионално направление: 1. 2. Педагогика -Теория на възпитанието и
дидактика (Теория на възпитанието)

Автор: Валентин Костадинов Вергилов

Тема: Педагогически идеи в творчеството на Иван Вазов

Научен ръководител: доц. д-р Коста Герджиков

Рецензент: проф. дпн Клавдия Сапунджиева, СУ "Св. Кл. Охридски"

1. Общо представяне на процедурата и докторанта

Валентин Вергилов е роден 1977 г. Работи като начален учител в гр. Дупница. Той е докторант на самостоятелна подготовка към катедра „Социална педагогика и социално дело”. Завършил е ЮЗУ „Неофит Рилски” – бакалавър по предучилищна педагогика с чужд език и магистър по педагогическо взаимодействие с деца с проблемно поведение.

Всички етапи по процедурата са спазени, а представените документи са съобразени с Правилника за развитие на академичния състав на СУ.

2. Актуалност на тематиката

Темата на дисертацията е значима не само в педагогически контекст, но и в по-широк културно-възпитателен контекст, тъй като дава възможност за разкриване на специфични теми и проблеми в творчеството на Иван Вазов. Основната теза на изследването показва възможността да открием приложението на възпитателните идеи от произведенията на Вазов в нашето съвремие. В този смисъл изборът на тема е оригинален и със силен изследователски потенциал.

3. Познаване на проблема

Дисертационният труд представя Иван Вазов като мислител на образованието и по-конкретно – възгледите му за възпитанието и обучението. Това дава възможност на докторанта да представи не само основните произведения от творчеството на писателя, но и малко познати творби, които не са били обект на изследване от педагогическа гледна точка. Това е *реален принос* за педагогическата теория и практика. Трудът е резултат от сериозно и емоционално отношение. Анализирани са достатъчно като обем литература, която представя актуалното състояние на проблема. Дисертацията е цялостно и самостоятелно изследване по темата, което показва познанието и теоретичната подготовка на автора по изследваните проблеми. Докторантът показва усърдие, научна рефлексия и отговорност при разработването на труда и корекциите, които се наложиха през отделните етапи на изследването.

4. Методика на изследването

Цялостната изследователска концепция е последователно очертана, структурирана и обоснована. Целта и задачите на изследването са ясно формулирани. Изведени са принципи на работа, които улесняват

изследването и показват умение за теоретичен анализ и синтез. Основната идея извежда творчеството на Вазов отвъд литературните категории – в полето на образованието и просветата, които дават възможност да го видим в качеството на модерен просветител и национален възпитател.

Дисертацията е с теоретичен характер и това предопределя трудността на анализа. Използваните методи са подходящи и дават възможност за цялостно представяне на проблемите, свързани с темата. Трябва да се отбележи, че темата изисква широка култура, анализ на социокултурната и историческата среда и разбиране на художествения език. Веднага трябва да кажа, че авторът се е справил успешно.

5. Структура и характеристика на дисертационния труд

В структурно отношение дисертацията се състои от постановка на изследването, три глави, заключение и библиография – 202 страници. Литературата съдържа 102 източника, като 97 са на кирилица и 10 – на латиница. Оформлението и езикът на труда са точни и прецизни.

Трите глави на труда са посветени на различни изследователски полета по темата, които общо дават цялостна картина на педагогическите идеи и просветното дело на Иван Вазов. Първата глава разкрива позицията и ролята на Вазов в епохата на българското Просвещение, а също и неговите приноси за училището. Втора глава е ядрото на труда, защото разкрива основните параметри на изследването, свързани със сферите на възпитанието – семейството, нравствено-ценностната система, трудовото възпитание, художественото възпитание, религията. Анализирани са множество произведения от различен литературен жанр и са изведени педагогически обобщения, подходи, възгледи. Това е *реален принос*, който дава нова гледна точка за разбиране на творчеството на Вазов. Трета глава

е посветена на романа „Под игото” и на художествения образ на новобългарското училище, просветата и ролята им в националната революция. Целенасоченият педагогически анализ на романа е *реален принос*, тъй като представя картината на образованието, възпитанието и просветното дело в навечерието на Освобождението на основата на различните сюжетни линии и литературни текстове.

Направените изводи и обобщения следват анализите в текста и имат непосредствена педагогическа значимост. Те са насочени към разбирането за значението на: образованието, нравственото поведение, смирението, добротата, любовта, педагогическото майсторство на учителя, изкуството, труда и т.н. Изведена е ролята на жизнения път и делото на Вазов за националния просперитет, за връзката между училището и националноосвободителните борби, за формирането на националния характер на българина и др.

6. Преценка на приносите и авторството на докторанта

Дисертацията е лично дело на докторанта, а текстът коректно представя автори, възгледи, литературни и научни изследвания по темата. Изведените приноси са коректни и следват както основната идея на автора, така и анализите от дисертационния труд. Налице е много добро познаване на литературното творчество на Иван Вазов, изведени са основни педагогически идеи и са представени възгледите на писателя за народопсихологическите характеристики на българина, потърсено е значението и мястото им в нашето съвремие. Трудът акцентува върху недостатъчно проучено изследователско поле, което само по себе си е

принос, чрез който се обогатява не само педагогическата теория, но и образът на народния поет.

7. Автореферат и публикации

Авторефератът отразява основните постижения на труда и е достатъчно представителен. Налице са 5 публикации от различен научен жанр, 4 от които са самостоятелни и една – в съавторство.

8. Бележки и препоръки за бъдещо използване на дисертационните приноси и резултати

Основната ми бележка е свързана с възможното постигане на по-критичен анализ и по-академичен стил, както и преодоляването на прекомерно поучителния и дидактичен на места стил, а също и на някои категорични в педагогическо отношение определения и квалификации за творчеството на Вазов. Водещото е творчеството, художествеността, а педагогическото само би могло да се изведе от него. В този смисъл основната теза на извод №1- с. 189 е обърната, а оттук и цялото заключение: не творчеството е подчинено на идеята/”мисията” за образование, а от/на творчеството можем да изведем и подчиним идеи за възпитанието и образованието. Другата ми бележка е свързана с необходимостта в края на отделните глави да има изведени обобщения и изводи.

Обобщение: Дисертацията представя актуален и значим за педагогическата теория и практика проблем. Изследването има основните

качества на дисертационен труд. Резултатите и изводите имат конкретно научно-практическо значение за педагогическата теория и училищната практика, за запознаване на учители и ученици с педагогическите възгледи Иван Вазов, както и за преподаването на произведенията му в училище.

ЗАКЛЮЧЕНИЕ: Дисертационният труд има редица безспорни качества и е в съответствие с изискванията на Закона за развитие на академичния състав и правилника за неговото прилагане. На основата на посочените приноси давам своята **положителна оценка** за това Валентин Вергилов да получи образователната и научна степен „доктор” в област на висше образование 1. Педагогически науки, Професионално направление 1.2 Педагогика, докторска програма „Теория на възпитанието и дидактика” – Теория на възпитанието.

19. 11. 2020 г.

проф. дпн Клавдия Сапунджиева